

דַּרְשֵׁי קַרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת שלח לך, תשפ"ו

"עלה נעלה" – סוד ההצלחה

"וַיִּהְיֶה כְּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה וְיִרְשָׁנוּ אֶתְּהָּ כִּי יָכוֹל נוֹכַח לָהּ".
כותב רש"י: "עלה נעלה" – אפילו ארץ ישראל נמצאת בשמיים, אנחנו נעשה סולמות ונעלה עד ארץ ישראל. פלא פלאים.

כלב מלמד אותנו יסוד גדול בעבודת השם. אם אתה רוצה בחיים שלך להצליח: "עלה נעלה". אל תתבלבל. גם אם ארץ ישראל בשמיים. "נו, איך אני אגיע?" תעשה סולמות עד שתגיע למעלה. שם טמונה כל ההצלחה של כל עבודת השם שלנו.

כל מה שאנשים מרגישים – תשמע, אני מנסה ולא הולך לי, אני לא מצליח – זה כי חסר את ה"עלה נעלה", חסר את המסירות נפש שבן אדם מקבל על עצמו שאני הולך עם השם באש ובמים.

ולכן כותב מרן בסימן תק"פ (סעיף ב) שב-ז' באלול נוהגים להתענות. למה? כי ב-ז' באלול מתו 'מוציאי דיבת הארץ'. ושואל מרן הבית יוסף (מובא גם במ"ב שם ס"ק ח): למה צריך להתענות, היו צריכים לעשות יום שמחה, כי "בְּאַבְדֹת רִשְׁעִים רְנָה"? אומר מרן הבית יוסף, ושואל מפני שלא זכו שתקבל תשובתם, על זה עושים תענית, כי מסתבר שהם שבו בתשובה ולא נתקבלה.

ובאמת, למה התשובה שלהם לא התקבלה? אולי שהם חזרו בתשובה, זה היה 'בתנאי שיסדר', 'ואם ילך', 'ואם יהיה טוב'. אבל את ה – "עלה נעלה" היה חסר להם.

בשבילנו, אם בן אדם זוכה לחזור בתשובה – אוהו, צריך לעשות יום של שמחה. כמו שאם התשובה לא מתקבלת צריכים לצום, אז אם התשובה מתקבלת צריכים לעשות יום של שמחה.

הסיפור הראשון: הפסקת אש עם ריבונו של עולם

סיפר הרב דניאל אוהיון שליט"א – מעשה שהוא שמע מבעל המעשה:

"הוזמנתי לאיזו שבת חתן, של משהו מהקהילה. בסעודה שלישיית אבא של הכלה קם לדבר. הוא אמר: אני רוצה לספר לכם סיפור:

לפני שנה וחצי אבא שלי נפטר, ואני קיבלתי על עצמי להתחזק לעילוי נשמת אבא שלי, ללכת לבית הכנסת שלוש תפילות – שחרית, מנחה וערבית – כדי שאני אגיד קדיש על אבא שלי. בנוסף, אני גם שומר שבת.

אני לא מסורתי – אין לי בכלל קשר לשבת. אין לי גם קשר לכיפורים, במקרה הטוב אני ישן כל כיפורים, וזהו. ובטח שאני לא הולך לבית כנסת. בשבתות אני הולך לים. שבת אצלי זה יום חול גמור. בשבילי זו הייתה הקרבה גדולה מאוד לקבל על עצמי שמירת שבת.

וברוך השם, במשך כל השנה החזקתי מעמד, הלכתי עם השם באמת כמו שצריך. עשינו אזכרה לאבא בסוף השנה. חזרתי הביתה, אמרתי: אבא, מספיק, עשיתי לך יותר מדי. הקרבתי את עצמי בשבילך. מהיום, אבא, תהיה בריא, כל טוב, ניפגש למעלה. שלום.

לא תפילה, לא תפילין, לא שבת, לא שום דבר, כלום. חודשיים עברו, ויום אחד הבת שלי, שלומדת בתיכון [חילונית כמובן], הולכת לתיכון, עברה שם איזו מכונית, נסעה במהירות ופגעה בבת שלי, העיפה אותה עשרים מטר. פינו אותה לבית החולים, היא איבדה את ההכרה. בית החולים התקשרו אליי. רצתי מיד לבית החולים, הרופא אומר לי: עשינו בדיקות, הכל תקין, אבל היא נכנסה לקומה – תרדמת.

שאלתי אותו: דוקטור, מה עושים? אמר לי: אין מה לעשות, זה תלוי במי שאמר והיה עולם. ותגיד לי, מתי היא תתעורר? אומר: אין, אין תאריך. וגם יכול להיות שלא תתעורר. [כדוגמת ראש הממשלה דאז – שרון (שגם הוא היה "עריק"), שנכנס לתרדמת וככה נשאר עד סוף חייו].

לא היה מה לעשות. אשתי נשארה, ואני הלכתי לעבודה. ביום חמישי הלכתי לבית החולים והייתי לבד עם הבת שלי, תפסתי את היד לבת, אמרתי: ריבונו של עולם, אני הבנתי מה אתה רוצה ממני. ריבונו של עולם, בוא נעשה הפסקת אש – אבל לא כמו החיזבאללה. הפסקת אש. אני אומר לך, אני חוזר, תפילות, תפילין, שבת. ואתה תחזיר לי את הבת שלי.

התרגשתי ובכיתי הרבה וקיבלתי על עצמי ללכת באש ובמים. חזרתי הביתה, אשתי נשארה עם הבת. בשעה שלוש מצלצל הטלפון, אני רואה על הצג את אשתי. היא אומרת לי: הבת התעוררה! אמרתי: לא יכול להיות. קמתי כל עוד נפשי בי, נסעתי, הגעתי לבית החולים. הרופאים אמרו: נס גמור, אין לנו הסבר מה קרה.

עברו אולי שבועיים שלושה, והבת השתחררה מבית החולים בריאה ושלמה. כשסיפרתי לה מה היה, שאני קיבלתי על עצמי כדי שהיא תתרפא, אז היא אומרת

לי: אבא, גם אני רוצה לחזור בתשובה. והיא חזרה בתשובה, והיום זאת הכלה שמתחנתת עם הבעל תשובה."

נוחה של קבלה, שכן אדם הולך עם השם באש ובמים – "עלה נעלה", לא מתבלבל. יש לנו בדור שלנו מלא ניסיונות, מלא קשיים, מלא בלבולים. תזכרו, מי שרוצה להצליח בחיים שלו, זה ה"עלה נעלה". אבל תשמע, זה בשמיים, זה גדול עליי, זה ענק. תעשה סולמות, שלב ועוד שלב, אבל תהיה בדרך. אל תגיד "קשה לי" ואתה יורד מזה וגמרנו. לא, תמשיך באש ובמים כמה שאתה יכול. ובסוף "כי יכול נוכל לה".

הסיפור השני: זכות החזקת התורה

סיפר הרב יהודה אריה דינר שליט"א, סיפור משבוע שעבר. סיפור נורא עד מאוד. הוא סיפר שסיפר לו את זה האברך הזה בעצמו:

כשהקימו בירושלים את רמות א', הקימו את זה לאוכלוסייה חילונית. אבל כל מקום החרדים משתלטים, השם ירחם עליהם [משמייים ככה עשו שלא בנו להם עוד ערים. אם היו בונים עוד ערים, אז היו נשארים בערים שלהם. וככה הם מתפזרים עכשיו בכל הארץ].

הבן אדם שקנה את הדירה ברמות עזב את הדירה, השכיר אותה לאיזה אברך. דירה, חמישה חדרים, שלושת אלפים שקל. וככה כל החיים שלו, שלושים שנה, הוא משכיר לו את הדירה בשלושת אלפים שקל.

לפני איזה חודשיים נפטר בעל הדירה. חודשיים אחר כך, מתקשרת אל האברך הזו אשתו של בעל הדירה. אומרת לו: תשמע, לא ייתכן שאתה שלושים שנה משלם אותה שכירות. אני רוצה שתשלם יותר.

טוב, כמה את רוצה? אני רוצה שלוש וחצי אלף שקל. האברך אמר לה: אין בעיה. [כזה מחיר... אני חשבתי שהיא תגיד לי איזה שבעת אלפים שקל]. מחר אני בא לחתום. אומרת: אני גרה בתל אביב, אני לא יכולה לבוא אליך, אתה בוא לתל אביב, זו הכתובת שלי, אמר לה האברך: מחר אני מגיע לחתום חוזה.

באמת הוא נסע לתל אביב לפי הכתובת, הגיע, פגש את האישה הזאת. היא אומרת לו: רציתי להגיד לך, שבסוף המחיר נשאר שלושת אלפים, המחיר לא עולה. למה? בא אליי בעלי אתמול בחלום, אמר לי: תעשי איתי טובה, אל תעלי את המחיר. אני הגעתי למעלה בשמיים – ריק! ריק, הייתי ערום והיה לי קר, ופתאום הגיעו מלא מלאכים, עטפו אותי. שאלתי: מי אתם? אמרו: אנחנו המלאכים שנוצרו מהחזקת התורה שהחזקת את האברך בזה שהשכרת לו דירה בשלושת אלפים, שהוא יכול עכשיו ללמוד תורה יותר בנחת. על הדבר הזה יש לך זכות גדולה מאוד בשמיים.

והוא אומר לה בחלום: את לא יודעת איזה תענוג זה למעלה בשמיים, למי שעוזר לאדם שלומד תורה. את לא יודעת איזו עוצמה זו, זו עוצמה אדירה. תעשי איתי חסד, אל תיקחי לי את הזכות הזאת, תשאירי את המחיר שלושת אלפים. והשאירה את המחיר שלושת אלפים.

בעל המעשה סיפר לו את זה שבוע שעבר. פלא פלאים. בורא עולם, עם כל מה שאתה קורא היום בדור שלנו, בורא עולם, שולח לנו איתותים, כמה חשובה התורה שלנו, כמה זה נחת – גם כשבן אדם מחזיק תורה לא בידיעתו. אבל עצם הדבר שבזכותו נגרם שהאברך הזה יכול ללמוד יותר בנחת, כבר בשמיים יש לזה התחשבות אחרת לגמרי.

ככל שאתה רואה שרודפים אחריך על לימוד התורה שלך, תדע לך שלימוד התורה שלך מאוד יקר. כי אם זה לא יקר, לא רודפים אחריך. ככל שאתה רואה שיש ניסיונות גדולים בלימוד תורה, תדע שלימוד התורה זה הדבר הגבוה ביותר שיכול להיות.

הסיפור השלישי: שמירת שבת ביפן

סיפר הרב יצחק זילברשטיין שליט"א: הייתי בבית שמש, פגשתי שם איזה בעל תשובה אחד, ובעל התשובה הזה סיפר לי מה שהיה איתו.

"אני התקלקלתי לגמרי. פעם למדתי בתלמוד תורה, למדתי גם כן שנתיים בשיבה קטנה, ולאחר מכן התקלקלתי לגמרי, ירדתי עד שאול תחתית. ויום אחד יצאנו למסע הליכה במזרח הרחוק ברגל – שנתיים וחצי הליכה, השם ירחם. התחברתי לכל מיני גויים, והלכתי איתם, הייתי כמו גוי לכל דבר.

אספנו כסף, ויצאתי למסע. איפה ישנים? בערים, בג'ונגל, אל תשאל. שנתיים וחצי עברו, הגעתי ליפן. כשהגעתי ליפן, הגעתי עם מאתיים דולר. לא היה מאיפה לחיות. שם אם אתה רוצה לשכור חדר לחודש זה עולה חמש מאות דולר, אבל אין לי חפשותי עבודות בכל מיני מקומות, ואף אחד לא רצה אותי לעבודה. גם שלא רואים עליי שאני יהודי, כלום, אני נראה כמו גוי לכל דבר – ולא עזר. החברים שלי הגויים, על המקום מצאו עבודה, ואני אין עבודות. לא ידעתי מה לעשות, ישנתי ברחובות.

עבדתי שם חצי שנה. אחרי חצי שנה משהו פגש אותי ברחוב, התחיל ללמד אותי הלכות, קירב אותי. חזרתי לארץ, התחנתתי, חזרתי בתשובה שלמה. היום אני אברך, יושב, לומד בכלל."

ככה מספר הרב זילברשטיין. ואומר לו: כבוד הרב, תדע לך, כל מה שיש לי היום – הכל באותו רגע, הרגע הזה שהיה לי, שקיבלתי על עצמי לשמור שבת, שהייתי בשיא הירידה למטה, אבל קיבלתי על עצמי ללכת עם השם באש ובמים, לא לוותר. גם אם אני יודע שאני אלך להפסיד את הכל. משם התחילה כל הישועה שלי.

בשבילנו, אנחנו צריכים לדעת: עיקר העבודה שלנו, זה מה שאמר כלב: "עלה נעלה וירשנו את הארץ", לא להתבלבל. כל אחד מאיתנו יש לו איזה שאיפות, הוא רוצה להצליח, הוא רוצה לגדול. לך, תצליח בעזרת השם. אל תתייאש – "עלה נעלה וירשנו את הארץ". רק ההתחלה היא קשה, אחר כך זה עובר.

הסיפור הרביעי: רגע אחד במירוץ

הרב משה חדש, ראש ישיבת אור אלחנן, בשבת האחרונה לחייו (פר' מטות תשע"ו) בסעודה שלישית סיפר לבחורים:

אני רוצה להגיד לכם משהו, תדעו לכם, אני הייתי בדיוק כמו הבחורים שאתם מכירים – לומדים קצת אומרים סברה פה, סברה שם. אבל הרגשתי שאני מסוגל ליותר מזה והרגשתי שלא ניצלתי מספיק.

יום אחד אני אומר לעצמי: תגיד, זה החיים שלך? זה נקרא לחיות? זה נקרא בחור ישיבה? לא יכול להיות. ברגעים האלו קיבלתי על עצמי עול תורה. אני קושר קשר עם התורה, לא רוצה לפספס רגע מלימוד תורה, אני רוצה ללמוד תורה ולהתמיד יום וילה באש ובמים. הלכתי לציון הרשב"י ובכיתי וקבלתי על עצמי ללמוד טוב, ומשם התחילה כל העלייה שלי.

מהרגעים האלו – זה רגע אחד בחיים, שמשם התחילה כל העלייה שלי. אם אתם רואים אותי היום מרביץ תורה בישיבה כזאת גדולה, כזאת חשובה – זה רגע אחד של החלטה אמיצה לקשור עם התורה, לא לוותר על התורה.

הוא סיפר את זה בסעודה שלישית. וכמה ימים לאחר מכן הוא קיבל אירוע מוחי ונפטר, הוא סיפר זאת ברגע האחרון. שבשבילנו אנחנו נדע: לפעמים רגע אחד בחיים, "עלה נעלה" קבלה אחת שבו אדם מקבל על עצמו – "אני הולך עם השם" – הרגע הזה הוא הרגע שבו מקופלים כל החיים שלך.

השם יעזרונו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

אחרי שבוע עובר שם איזה יהודי אחד, אומר לי: אתה מכיר אותי? אמרתי לו: אם אני זוכר אותך – פגשתי אותך פעם בתל אביב. אומר: נכון, זה אני. מה אתה עושה פה? סיפרתי לו. אומר לי: אני עכשיו משכיר לך חדר בבית מלון לשובועיים, כשיהיה לך כסף תחזיר.

בשבועיים האלו הפכתי את העולם לחפש עבודה. אין עבודות. ערב אחד נשברתי לגמרי. אני יושב עם עצמי, עושה חשבון נפש. אני אומר: כמה צער ציערתי את ההורים שלי, שראו אותי איך אני מתדרדר, כמה התחננו לפניי, כמה רצו שאני אחזור, ואני בעטתי בהם. ואני זוכר שההתחלה של הדרדר שלי הגיעה, שחיללתי שבת פעם ראשונה בחיים שלי, משם התחיל כל הדרדר שלי.

כשראיתי את המצב ככה, קיבלתי על עצמי: ריבוננו של עולם, אני אומר לך, אני הולך איתך עכשיו בשמירת שבת באש ובמים. אני רוצה ללכת לשמור שבת בכל הכוח שבעולם. ההחלטה שלי הייתה חזקה מאוד, ואמרת: אני לא אפר אותה בעד כל הון שבעולם.

שבועיים עברו, אין עבודה, אני כבר באתי להחזיר את המפתחות לבית המלון. בעל בית המלון אומר: שבועיים עקבתי אחריך, ראיתי אותך שאתה בן אדם ממש נחמד. תשמע, אחי פתח מפעל גדול, מחפש עובדים נמרצים, ואני רואה שאתה בן אדם נמרץ, אני רוצה אותך לעבוד. הוא דיבר עם אחיו. אני הגעתי, אחיו בעל המפעל אומר לי: תבוא, אנחנו עובדים שישה ימים, מיום שני עד יום ראשון. למה? יום ראשון זה השבת של הגויים, ביום ראשון לא עובדים. על המשכורת הזאת אתה תקבל אלפיים דולר. [חברים שלי כולם מצאו עבודה מוכוונת של אלף דולר – מכוונת מאוד – ואני, אלפיים דולר].

אמרתי לו: אני מצטער, אני לא יכול לבוא לעבודה. שואל אותי הבן אדם: למה אתה לא יכול לבוא לעבודה? אמרתי לו את האמת: אני יהודי. אומר לי: מה זה אומר שאתה יהודי? התחלתי לספר לו מה זה עם ישראל, ומצרים, ויצאו ממצרים, והיה מעמד הר סיני, וקיבלנו תורה, ובתורה שלנו כתוב שביום שבת לא עובדים. הוא אומר לי: מה, אתה רוצה להגיד לי שאתה מהעם הנבחר? אמרתי לו: כן, אני מהעם הנבחר. איך הוא התרגש! אומר לי: תראה, אני לא עושה את זה לאף אחד בעולם, אבל לך, שאתה בן אדם מהעם הנבחר, אתה תעבוד שישה ימים, מיום ראשון עד יום שישי.

אמרתי לו: תשמע, אני רוצה שבשבועיים הראשונים כל שבוע תן לי חלק מהמשכורת. אומר לי: למה אתה צריך את זה כל שבוע? אמרתי לו: תשמע, בן אדם שכר לי חדר, אני רוצה לשלם לו על החדר הזה שנתן לי. אומר לי הבן אדם: כמה זה עלה? סיפרתי לו, אומר לי: את זה אני משלם, תבוא לעבוד.

חשיבות ההערכה למצוות ולתורה

בואו נחשוב – מה המצווה הכי חשובה מבין תרי"ג המצוות? איזו מצווה היא הגבוהה ביותר? מה השאלה?! תלמוד תורה! תלמוד תורה כנגד כולם. אבל תחשבו – האם אפשר ללמוד תורה בלי לשמור שבת? האם אפשר לשמור שבת בלי להניח תפילין? ברור שלא. כל מצווה בפני עצמה היא חשובה. אי אפשר לזלזל באף אחת מהן. כל המצוות הן כמו גוש אחד שלם.

אבל יש משהו שהוא אפילו יותר חשוב מכל מצווה בודדת. יש גמרא מפורסמת שכולם מכירים, אבל יש לה המשך שרבים לא מכירים. אני בדקתי את זה בעצמי.

הגמרא במסכת יומא בדף מ"ז מספרת: "תנו רבנן, שבעה בנים היו לה לקמחית וכולם שימשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מפני מה זכית לכך? אמרה להם: מעולם לא ראו קורות ביתי שערות ראשיי". עד כאן כולם מכירים, נכון? אבל יש המשך. אמרו לה חכמים: "הרבה עשו כן ולא הועילו".

תחשבו על זה – יש כאן מחלוקת בין קמחית לבין החכמים. קמחית אומרת: אם את רוצה בנים כהנים גדולים, תהיי צנועה. והחכמים אומרים: זה לא מספיק. אז למה בדרך כלל מזכירים רק את דברי קמחית? איפה נעלמו דברי החכמים? זו שאלה ענקית.

למעשה, החכמים באו לחזק את דברי קמחית ולהעמיק אותם. הם מלמדים אותנו שהחשיבות של כל מצווה תלויה בערך שאנחנו נותנים לה. כמה חשובה מצוות תלמוד תורה? זה תלוי כמה היא חשובה בעיניך. אם בעיניך היא חשובה מאוד, אז היא באמת מעל הכל. אם בעיניך היא שווה רק שקל, אז זה מה שהיא שווה. כל אחד קובע את החשיבות של המצוות עבור עצמו. איך? על ידי הערך שהוא נותן למצווה.

אם בעיניך המצווה חשובה מאוד, אז היא באמת הופכת להיות מצווה ענקית. אם אתה לא מחשיב אותה, היא הופכת לכלום. כששאלו את קמחית למה זכתה לשבעה בנים כהנים גדולים, היא ענתה שהייתה מאוד צנועה. אבל החכמים אמרו: "הרבה עשו כן ולא הועילו". למה? כי הם לא עשו זאת מתוך הערכה אמיתית לצניעות. הם עשו זאת רק כסגולה להביא ילדים כהנים גדולים. הצניעות עצמה לא הייתה חשובה בעיניהם, לא מתוך הערכה אמיתית לצניעות, אלא רק כסגולה להצלחה. וזה ההבדל הגדול.

תראו, זה כמו שאומרים לבן אדם: "אם תלמד שלוש שעות תורה ביום, תזכה לישועות, לפרנסה, אפילו למפעל הפיס". נו, אז תגידו לי – הוא לומד תורה בשביל התורה או בשביל מפעל הפיס? זה בכלל לא קשור ללימוד תורה! לימוד התורה בכלל לא חשוב לו, זה רק אמצעי להגיע למשהו אחר. אה, ככה זה לא עובד.

החכמים, מה הם באו לעשות? הם באו לחזק את קמחית. הם שואלים: "הרבה עשו, אז למה לא הועילו להם? למה?" התשובה היא פשוטה – כי אצלם הצניעות לא הייתה באמת חשובה. הם עשו את זה רק בגלל שזו סגולה, יש עניינים. לכן זה לא הועיל. זה כמו שהרבה עשו כמו רבי שמעון ולא הצליחו. למה? כי כשרבי שמעון למד תורה, הוא לא למד אותה בתור סגולה.

אנחנו היום, מה אנחנו עושים? לומדים בשביל סגולות. משהו אמר היום: אף אחד לא נולד סתם ואף אחד לא מת סתם. מי שנולד – זה בגלל איזו סגולה, ומי שמת – זה בגלל איזו כפרה. אין דבר כזה למות כי הגיע הזמן. זה, זה הדור שלנו. אבל תגידו לי, יש לכם משהו שהמצווה עצמה חשובה לכם? זה מתוק לכם? או שזה רק אמצעי להשיג משהו? ככה זה לא עובד. לכן הרבה עשו ולא הועילו.

תשמעו, יש גמרא בסוף מסכת מגילה, אתם בטח מכירים אותה. רבי פרנך אומר שם: "כל האוחז ספר תורה ערום, נקבר ערום". ומה זה "ערום"? הגמרא מסבירה – ערום בלא מצוות. בלא אותה מצווה. מיד התוספות ושואלים: פשיטא? מה חשבת? ברור שבלי אותה מצווה! אז מה רבי פרנך בא לחדש לנו פה?

אז התוספות מסבירים – תקשיבו טוב: מדובר באדם שלומד תורה ואוחז את ספר התורה בידו. ומה אומר התוספות? אין לו שכר לימוד! אתם קולטים? למה אין לו שכר לימוד? הרי הוא לומד, באמת לומד! אז למה? למה אין שכר? כי מה, אתה אוחז ספר תורה בלי מטפחת? מה, אין לך כבוד לספר תורה? אה, אין לך כבוד. אז אין שכר על הלימוד.

מה יוצא מזה? שהשכר על הלימוד לא נקבע לפי כמה זמן אתה לומד. מה שקובע זה עד כמה חשוב לך הלימוד, עד כמה התורה חשובה לך. אם התורה לא חשובה לך, אין שכר בלימוד. כי מה שקובע, זה רק הערך שאתה נותן ללימוד התורה.

[מתוך שיעור מספר 44, שלח לך תשפ"ד]